

Langetermijnvisie Schelde-estuarium

Eerste gezamenlijk voortgangsverslag

Mei 2003

**Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap**
Administratie Waterwegen en Zeewezen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Inhoudsopgave

- I Inleiding
- II Tweede memorandum m.b.t. onderlinge samenwerking Schelde-estuarium
  - Luik A. Samenwerking m.b.t. het Schelde-estuarium en de organisatie van de samenwerking
    - Gemeenschappelijke projectorganisatie ProSes
      - 1 Kerntaken van ProSes
        - 1 Typering van de projectorganisatie
        - 2 Besturingsstructuur
      - 2 Producten van ProSes
      - 3 Inhoudelijke voortgang
        - 1 Beleidsontwikkeling
        - 2 Onderzoek
        - 3 Communicatie
    - Ondersteunende overlegfora
      - 1 Adviserend Overleg Schelde (AOS)
      - 2 Overleg Adviserende Partijen (OAP)
    - Verwachtingen naar inhoud en aard van de besluitvorming
    - Toekomstige samenwerkingsstructuren voor beleid en beheer
    - Gezamenlijke langlopende monitorings - en onderzoeksprogramma's
    - Rondetafelconferentie van de havenbesturen in de Schelderegio
  - Luik B. Nautisch beheer en loodsdiensten in het Scheldegebied
    - Gemeenschappelijk nautisch beheer
    - Ontkoppeling van de loodsgeldtarieven
    - Samenwerking loodsdiensten
  - Luik C. Overige afspraken
    - Juridisch team
- III Memorandum inzake transportrisico's
  - Risico-actualisatie
  - Transportbeperking
  - Nautische bronmaatregelen
  - Rampenbestrijding
- IV Conclusie

I. Inleiding

Op 5 februari 2001 hebben de ministers Stevaert en Netelenbos te Kallo een memorandum ondertekend met afspraken over de te volgen procedure bij de politieke besluitvorming rond de Langetermijnvisie Schelde-estuarium. Ter afronding van de politieke besluitvorming werd op 4 maart 2002 in Vlissingen door de ministers Stevaert en Netelenbos en Staatssecretaris De Vries een memorandum betreffende de onderlinge samenwerking ondertekend. Gelijktijdig hebben de ministers, de Gouverneur van Antwerpen en de Commissaris van de Koningin in Zeeland een memorandum over de externe veiligheid rond het estuarium ondertekend.

Deze voortgangsrapportage wordt voornamelijk gewijd aan de stand van zaken met betrekking tot de concrete uitvoering van de vervolgafspraken die zijn vastgelegd in de twee vervolgmemo's.

II. Tweede memorandum m.b.t. onderlinge samenwerking Schelde-estuarium

Het Memorandum van Vlissingen omvat drie luiken. Een eerste luik gaat over de organisatie en invulling van de onderlinge samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland. Het tweede luik bevat afspraken over de organisatie van het nautisch beheer en de loodsdiens. Tot slot legt het derde luik de overige vervolgafspraken vast.

Luik A: Samenwerking m.b.t. het Schelde-estuarium en de organisatie van die Samenwerking

Hier worden de beide regeringsstandpunten concreet vertaald in vervolgafspraken. Daarbij wordt rekening gehouden met de gezamenlijke visie van de beide standpunten. De ontwikkeling van de verschillende functies van het estuarium wordt op een evenwichtige wijze benaderd, met de nodige aandacht voor de verzekering van de veiligheid van de bevolking, voor de toegankelijkheid van de Scheldehavens en voor natuurlijkheid, inclusief de vertaling van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. Ook wordt aandacht gegeven aan de visserij en recreatie. Dit moet toelaten om een gezamenlijk gedragen ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium uit te werken.

In de loop van 2004 zullen een strategische milieueffectenrapportage (SMER) en een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) worden afgerond om mogelijke projecten, waaronder een verdiepingsscenario, te identificeren voor de invulling van de ontwikkelingsschets.

Verder verbinden de partijen zich tot politieke besluitvorming binnen 9 maanden na het voltooien van de studies. In dit besluitvormingsproces zullen de regeringen en parlementen worden betrokken.

Bijzondere aandacht gaat naar de prioritaire functie veiligheid tegen overstromingen als invulling van de uitdrukkelijke wens die in beide regeringsstandpunten tot uiting wordt

gebracht. Voor Vlaanderen betekent dit het onderzoek, in het kader van een geactualiseerd Sigmaplan, naar de optimalisatie van het veiligheidsniveau in het estuarium. ProSes onderzoekt hoe een verbinding Oosterschelde-Westerschelde kan bijdragen tot een aanzienlijke verhoging van de veiligheid, ook op de langere termijn. Dit anticiperend op de relatie tot verschijnselen zoals zeespiegelrijzing en klimaatwijzigingen. Het onderzoek naar bedoelde maatregelen worden in het kader van een strategische m.e.r.-procedure verder onderzocht en maakt hiervan expliciet onderdeel uit.

De gemeenschappelijke projectorganisatie ProSes werd ingesteld om de studies tot een goed einde te brengen. Ook hebben Vlaanderen en Nederland elk een onafhankelijke gezaghebbende persoon aangesteld, beiden hebben gezamenlijk als opdracht het verwerven van een breed maatschappelijk draagvlak.

Aan de Technische Scheldecommissie (TSC) wordt opgedragen om in nauw overleg met de Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart (PC) verdere voorstellen uit te werken voor beleid en beheer van het Schelde-estuarium. Het memorandum identificeert de randvoorwaarden en de elementen voor de toekomstige organisatiestructuur.

De Scheldehavens worden ertoe aangezet een periodieke rondetafelconferentie in te stellen om hun nadere samenwerking te bevorderen. Dit biedt de havens ook de gelegenheid om een zo eenduidig mogelijke adviserende stem in de integrale beleidsontwikkeling voor het Schelde-estuarium te vertolken.

Gemeenschappelijke projectorganisatie ProSes

Naar aanleiding van de verruiming van de Westerschelde, die recent werd uitgevoerd ter honorering van het verdrag van 17 januari 1995, hebben het Belgisch Rekenhof en de Nederlandse Algemene Rekenkamer een audit uitgevoerd. Eén van de belangrijke aanbevelingen uit deze audit was dat het voor dergelijke grensoverschrijdende projecten aangewezen is, een gemeenschappelijke projectorganisatie op te zetten.

Dit is één van de redenen dat in het Memorandum van Vlissingen werd overeengekomen om een gemeenschappelijke projectorganisatie in te stellen, die voor de duur van het project, los van de bestaande structuren kan opereren. Deze projectorganisatie (ProSes) heeft haar zetel te Bergen op Zoom en heeft haar werkzaamheden inmiddels aangevat.

1. Kerntaken van ProSes

1.1. Typering van de projectorganisatie

De Projectdirectie Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium (ProSes) is in opdracht van Vlaanderen en Nederland gelast met het opstellen van de "Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium". Als opdrachtgever fungeert de Technische Scheldec commissie (TSC). De projectdirectie kent een gemengd Vlaams-Nederlandse samenstelling. De personeelssamenstelling van ProSes is bij het einde van de verslagperiode op orde; de invulling van het Vlaamse deel werd in aanvangsfase gehinderd door talrijke complicaties. De instrumenten van het regelgevend statutair personeelskader om in te spelen op een tijdelijke opdracht zoals ProSes zijn immers beperkt. Grensoverschrijdende arbeid versterkte de complexiteit voor organisatie en kandidaten. De specificiteit en expertise van de opdracht is hoog.

Bij het project Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium gaat het om gezamenlijke Vlaams-Nederlandse interactieve beleidsvoorbereiding op een politiek/maatschappelijk gevoelig aandachtsgebied. De projectdirectie vervult een 'mediator'-rol door samen met alle participanten (in Vlaanderen en Nederland; overheden en niet-overheden) te zoeken naar een gezamenlijk gedragen verwoording van de concrete problemen en van de mogelijke oplossingen. Dit zal resulteren in diverse projecten.

1.2. Besturingsstructuur

De rol van *Bevoegd Gezag* voor de projectdirectie wordt vervuld door het Bewindsliedenoverleg. Dit is een jaarlijks bijeenkomend overleg tussen de bevoegde Vlaamse en Nederlandse bewindslieden van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie resp. Verkeer en Waterstaat. Dit is het besluitvormend orgaan en politiek verantwoordelijk voor project, proces en inhoud.

De rol van *Opdrachtgever* – namens de bewindslieden - van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium wordt vervuld door de TSC, vertegenwoordigd door beide voorzitters, de directeuren-generaal Administratie Waterwegen en Zeewezen, ir. Jan Strubbe (van Vlaamse zijde), en Water, ir. Bert Keijts (van Nederlandse zijde). De TSC is het (permanent) bilateraal ambtelijk voorportaal voor het Bewindsliedenoverleg op het niveau van de centrale overheden. De TSC stuurt op een zeker abstractieniveau op inhoud en proces.

De rol van *Opdrachtnemer* is organisatorisch en logistiek toevertrouwd aan de Rijkswaterstaat, maar wordt inhoudelijk volledig gemandateerd aan de projectdirectie. De projectdirectie heeft de opdracht om een Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium op te stellen. De onderbouwing gebeurt met een strategische MER (SMER; met specifieke deelstudies voor externe veiligheid en veiligheid tegen overstromen) en een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). De projectdirectie is verantwoordelijk voor kwaliteit van project en proces, dat wil zeggen dat de schets mag

rekenen op een zo groot mogelijk draagvlak zowel bij de opdrachtgevende overheden als bij de externe partijen.

De formele contacten van de Opdrachtgever met de Opdrachtnemer worden op vier niveaus onderhouden:

- adviserend, door de regionale vertegenwoordigers van de hoofdopdrachtgevers: het hoofd van de afdeling Maritieme Toegang van AWZ (van Vlaamse zijde) en de Hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat-directie Zeeland (van Nederlandse zijde);
- praktisch/beleidsmatig, door de TSC-secretarissen;
- strategisch, door de TSC-voorzitters;
- periodiek met de opdrachtgevende bewindslieden.

Deze contacten worden gezamenlijk voorbereid met de TSC-secretarissen; bij de contacten wordt de (ambtelijke) Opdrachtgever vertegenwoordigd door de TSC-voorzitters en/of secretarissen

In een adviserende en in een ondersteunende rol is - Rijkswaterstaat directie Zeeland betrokken. Rijkswaterstaat directie Zeeland ondersteunt de projectdirectie op beheersmatig gebied (op de gebieden van financiën en controle, personele zaken, IT, huisvesting e.d.). Daarnaast wordt de projectdirectie inhoudelijk ondersteund, vanuit de binnen Rijkswaterstaat directie Zeeland aanwezige kennis van het Schelde-estuarium, van de bestuurlijke verhoudingen in het gebied en van de netwerken.

2. Producten van ProSes

In het Memorandum van Vlissingen worden 3 producten vermeld:

- een ontwikkelingsschets voor het Schelde-estuarium, met "concrete voorstellen voor een vlotte en correcte tenuitvoerlegging van de in de schets vervatte beleidsvoornemens" (zie punt A2 uit het memorandum)
- een strategische milieueffectenrapportage (zie punt A3)
- een maatschappelijke kosten-batenanalyse (zie punt A3)

Uitgangspunt is dat de studies gereed zijn binnen 2 jaar na ondertekening van het memorandum en dat binnen 9 maanden daarna politieke besluitvorming moet plaatsvinden. (zie punt A3). De samenstelling van de producten dient plaats te vinden in goed contact met de relevante bestuurlijke en maatschappelijke omgeving (zie punten A5 en A6), opdat zo veel mogelijk gedragen en hoogwaardige besluitvorming kan worden voorbereid.

ProSes heeft een projectplan opgesteld dat door de opdrachtgever, de TSC, is goedgekeurd. Daarin wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het doel van het project en het doel van de projectdirectie.

Het **doel van het project** ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium is:

Een door de bevoegde bewindslieden van Nederland en Vlaanderen uiterlijk tegen december 2004 vastgesteld, integraal en onderbouwd pakket van maatregelen voor de middellange termijn met betrekking tot het Schelde-estuarium, die vervolgens nader zullen worden uitgewerkt. Dit pakket van maatregelen leent zich voor goede besluitvorming, weerspiegelt op evenwichtige wijze de wederzijdse wensen en

belangen, en beantwoordt aan het streefbeeld 2030 zoals beschreven in de Langetermijnvisie Schelde-estuarium.

Belangrijke kenmerken hierin zijn dus: twee landen samen, het pakket maatregelen, besluiten die politieke overeenstemming tussen beide landen mogelijk maken, rekening houden met diverse belangen, en passend in het reeds bestaande streefbeeld 2030 met betrekking tot veiligheid, natuurlijkheid en toegankelijkheid, binnen de fysieke randvoorwaarden van een estuarien systeem.

Het doel van de projectdirectie (ProSes) is:

Het bevorderen van en voorstellen doen voor een hoogwaardig en (publiek en maatschappelijk) gedragen besluit door de betrokken bestuurders.

3. Inhoudelijke voortgang

3.1. Beleidsontwikkeling

Op basis van verricht onderzoek, gesprekken en interviews en de werkconferentie van 16 januari 2003 heeft de projectdirectie een concept-probleemstelling opgesteld als vertrekpunt van de verdere werkzaamheden. Deze concept-probleemstelling werd besproken in het Overleg Adviserende Partijen (OAP) en Adviserend Overleg Schelde (AOS). In het OAP werden er voorstellen gedaan om de probleemstelling te verruimen (onder meer: toevoeging van de problematiek van de toegankelijkheid van de haven van Gent). Door ProSes is hierop terughoudend gereageerd, verwijzend naar het strakke tijdschema en de opdracht, zoals vastgelegd in het Memorandum van Vlissingen.

Het is de bedoeling de probleemstelling via de TSC uiteindelijk te laten vaststellen door de bewindslieden. Dan heeft de probleemstelling de status van vastgestelde werkhypothese, die tijdens het werk aan de Ontwikkelingsschets, de SMER en de MKBA nog verder kan worden uitgewerkt en aangepast.

3.2. Onderzoek

Natuurontwikkelingsplan (NOP)

In opdracht van ProSes worden bouwstenen ontwikkeld voor het opstellen van een Natuurontwikkelingsplan. Deze bouwstenen kunnen als basis dienen voor bespreking later dit jaar in het OAP, het AOS en andere overlegorganen. Het resultaat zal dan in de SMER en de MKBA verder onderzocht worden.

Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA)

De MKBA wordt opgesteld onder leiding van het Centraal Planbureau (CPB) en het VITO. De Adviesraad MKBA die de wetenschappelijke waarde van het onderzoek bewaakt werd officieel door de bewindslieden ingesteld. Deze adviesraad is in de verslagperiode reeds twee keer samengekomen om het plan van aanpak voor Toegankelijkheid, Veiligheid en Natuurlijkheid te bespreken. Algemene waardering voor dit plan van aanpak werd uitgesproken. Het plan werd dan ook goedgekeurd. Een marktaandeel-model is opgedragen, dat inzicht moet geven in de verkeersstromen en de redenen waarom welke lading via welke bepaalde haven verscheept wordt. Dit marktaandeel-model vormt de basis van de MKBA voor Toegankelijkheid.

Overig onderzoek

De nodige voorbereidingen werden getroffen om ook een nautische studie op te dragen met als doel meer inzicht te verkrijgen in de in de LTV genoemde elektronische navigatiehulpmiddelen (omschrijving, kosten, tijdsprognose). Deze zijn bepalend voor de nodige breedte en capaciteit van de vaargeul. Tevens moet de capaciteit van de vaargeul nader onderzocht worden gezien dit bij overschrijding ervan tot wachttijden kan leiden. Tenslotte moeten ook de botsingskansen (t.b.v. externe veiligheid) voor verschillende scenario's onderzocht worden.

Met het Managementoverleg (MO), ingesteld door de provincie Gouverneur van Antwerpen en de Commissaris van de Koningin in Zeeland, werden afspraken gemaakt over de samenwerking in verband met externe veiligheid. Het MO zal het bestaande berekeningsmodel van risicocontouren actualiseren en de huidige toestand onderzoeken met een doorkijk naar 2010 (verwezen wordt naar onderdeel III). ProSes zal de invloed van een verdergaande verruiming met verschillende economische scenario's nader uitwerken met gebruik van dit model.

In de Ontwikkelingsschets wordt plaats ingeruimd voor de actualisering van het Sigma-plan.

Strategische Milieu-Effecten Rapportage (SMER) De aanbesteding van het MER-bestek vond plaats op 16 december 2002. In de eerste helft van januari werden de 4 inschrijvingen beoordeeld wat resulteerde in een finale beoordelingsvergadering op 20 januari 2003. In verband met de budgettaire inpassing kon het bestek eerst op 18 februari 2003 gegund worden aan de Combinatie Arcadis-Technum (CAT). Vanaf dan werd de organisatie van de SMER met CAT grondig besproken en werd gewerkt aan de eerste deelcontracten.

De studie in het Waterbouwkundig Laboratorium te Borgerhout naar de door het expertenteam van het havenbedrijf van Antwerpen voorgestelde stortstrategie is opgestart. De aanpak van de morfologische studies werd reeds een eerste maal besproken in de daartoe opgerichte werkgroep morfologie en waterbeweging.

Projecten

Een uitgebreide “steekkaart” ter uitwerking van de verruiming van de vaargeul werd geschreven. De steekkaarten over Overschelde en Sigmaplan zijn in een eerste opzet voor intern gebruik gereed. De steekkaart Natuur zal worden opgesteld aan de hand van het in april nog gereed te komen Natuurontwikkelingsplan.

De studie “Het Schelde-estuarium in het vizier” met een overzicht van projecten, plannen en studies, werd in februari 2003 opgeleverd. Deze studie zal als insteek naar andere studies gebruikt worden. Gaandeweg zullen op basis van ruimere inzichten verbeteringen en aanvullingen aangebracht worden.

3.3. Communicatie

Terwijl in 2002 de communicatie van ProSes nog overwegend intern was gericht (ontwikkeling huisstijl, teambuilding e.d.) is in het begin van 2003 de aandacht verlegd naar de communicatie met de directe omgeving van ProSes. Daarvoor is een draaiboek voor externe communicatie ontwikkeld, waarvan inmiddels een aantal acties zijn uitgevoerd. Zo is in januari een eerste nieuwsbrief verspreid onder de naam "ProSes Platform". Deze nieuwsbrief was gericht op informatieverstrekking over de start van het project. Voor de verdere informatieve opvolging werden de websites www.proses.be of www.proses.nl geopend. Deze zijn inmiddels online. De eerste reacties zijn positief. Eind april is ProSes ook gestart met de uitgave van een tweewekelijkse elektronische nieuwsbrief, “ProSes-Verbaal”.

Over de vorderingen rapporteert ProSes aan de TSC op basis van kwartaalrapportages. De inhoudelijke voortgang en verantwoording is ook terug te vinden via de website.

Ondersteunende overlegfora

Ter ondersteuning en ter advisering van de projectorganisatie zijn volgende overlegfora opgericht

1. Adviserend Overleg Schelde (AOS)

De projectorganisatie wordt ondersteund door een “Adviserend Overleg Schelde”, dat wordt samengesteld uit ambtelijke vertegenwoordigers van alle geledingen van de bij de finale besluitvorming over de Ontwikkelingsschets betrokken bestuurlijke niveaus.

De voorzitters van dit ambtelijk overlegorgaan zijn de heren ir. Freddy Aerts (afdelingshoofd afdeling Maritieme Toegang) langs Vlaamse zijde en drs. Peter Donk, Directeur Hoofdafdeling Water, Rijkswaterstaat Directie Zeeland) langs Nederlandse zijde.

Op 9 december 2002 kwam het AOS voor de eerste maal bijeen.

2. Overleg Adviserende Partijen (OAP)

Op aandringen van Nederland en naar het model van de projectorganisatie die in Nederland met succes werd toegepast voor het besluitvormingsproces van de Tweede Maasvlakte, werden door Nederland en Vlaanderen elk een onafhankelijk gezaghebbend persoon aangesteld. Deze personen hebben de opdracht om het maatschappelijk debat tussen belanghebbenden en relevante maatschappelijke groeperingen te begeleiden zodat voor de verschillende projecten in een vast te stellen ontwikkelingsschets een breed maatschappelijk draagvlak gevonden wordt.

De onafhankelijk gezaghebbende personen worden ondersteund door het onafhankelijke Beneluxsecretariaat en rapporteren onmiddellijk naar het Bewindslidenniveau.

Voor Nederland werd hiertoe de heer J. Hendriks aangesteld. De heer Hendriks was tot voor kort Commissaris van de Koningin in de provincie Overijssel. Vlaanderen heeft de heer E. Baldewijns, Belgisch adjunct-secretaris-generaal van de Benelux, aangezocht deze belangrijke taak op zich te nemen. Beiden hebben deze opdracht aanvaard.

Beide personen zijn de voorzitters van het OAP. In het OAP hebben regionale en lokale bestuurders zitting, alsmede belanghebbende partijen en/of maatschappelijke groeperingen zoals de besturen van de havens in het estuarium, de milieugroeperingen, landbouworganisaties, enz. Het OAP speelt een zeer belangrijke rol in het bereiken van een consensus over de verschillende voorliggende projecten binnen de klijntijnen die vanuit het beleid werden uitgetekend.

Op 24 januari 2003 kwam het OAP voor het eerst bijeen in Bergen op Zoom. De eerste bijeenkomst stond in het licht van een onderlinge kennismaking en een toelichting op het project en de werkwijze van het OAP. De tweede bijeenkomst van het OAP vond plaats op 21 februari 2003 in het stadhuis van Antwerpen. Op de agenda stond de concept-probleemstelling (zie hierboven). Tevens stelde het OAP een set 'spelregels' vast (interne werking, relaties met de bewindsliden en met ProSes). Op 7 april 2003 werd overlegd in de Abdij van Middelburg, met op de agenda de eerste contouren van de Ontwikkelingsschets en de consultatiedocumenten voor de SMER en de MKBA.

De bijeenkomsten van het OAP worden voorbereid in het 'voorzittersoverleg'. Dit is het overleg tussen de onafhankelijke voorzitters, het Beneluxsecretariaat en ProSes. Tijdens één van de bijeenkomsten van het voorzittersoverleg werd het project gepresenteerd aan de ambassadeurs van beide landen en de attaché van Vlaanderen in Nederland.

In het kader van de SMER en de MKBA heeft ProSes consultatie-documenten opgesteld. Hierin wordt de aanpak, de organisatie, de uitgangspunten e.d. van de SMER en MKBA beschreven. Deze consultatiedocumenten werden besproken met de stakeholders (waterschappen, provincies, havenbedrijven, milieu-organisaties, visserij-

en recreatie-organisaties enz.) en betrokken overheden (ministeries, administraties enz.). De resultaten van deze consultaties werden door ProSes vastgelegd in een reactiedocument en worden gebruikt bij de opstelling van de SMER en de MKBA.

Verwachtingen naar inhoud en aard van de besluitvorming

Naar aanleiding van een discussie in het OAP over de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van de Ontwikkelingsschets 2010 en de daaropvolgende politieke besluitvorming werd vastgesteld dat er in de buitenwereld uiteenlopende beelden waren ontstaan over de gewenste aard en draagwijdte van de in het Memorandum van Vlissingen vooropgestelde besluitvorming. Aangezien de resultaten van het samenwerkingsproces tot de belangrijkste kritische succesfactoren behoren voor de hierna volgende politieke besluitvorming, was het wenselijk hierin zo spoedig mogelijk duidelijkheid te scheppen.

In een briefwisseling tussen minister Bossuyt en Staatssecretaris Schultz van Haegen is hierover duidelijkheid geschapen. In deze briefwisseling zijn de volgende richtinggevende elementen vervat.

Vlaanderen en Nederland wensen zich beiden strikt te houden aan de afspraken die in het Memorandum van Vlissingen zijn neergezet.

De Ontwikkelingsschets zal derhalve de nodige gegevens moeten bevatten om een sterke politieke besluitvorming tegen eind 2004 mogelijk te maken. Deze zal zich op de eerste plaats moeten uitspreken over nut en noodzaak van de in de Schets opgenomen projecten.

De TSC heeft inmiddels de opdracht gekregen om reeds in deze fase van de lopende onderzoeken het tijdpad en de keuze van de vervolgpcedures scherper te stellen aan de hand van een sterkte-zwakteanalyse.

De verschillende mogelijke vervolgpcedures zullen worden beoordeeld op hun doeltreffendheid, doelmatigheid en tijdpad, zodat hierover ter gelegenheid van een Bewindslidenoverleg verdere afspraken kunnen worden gemaakt. Inmiddels zal de aandacht overwegend gaan naar de concrete en kwalitatieve tenuitvoerlegging van de Ontwikkelingsschets 2010.

Toekomstige samenwerkingsstructuren voor beleid en beheer

In de LTV wordt bijzondere aandacht besteed aan nieuwe toekomstige samenwerkingsstructuren tussen Vlaanderen en Nederland. Voor het gemeenschappelijk nautisch beheer heeft de Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart (PC) reeds belangrijk baanbrekend werk verricht en deze structuren reeds vastgesteld. Thans wordt gewerkt aan de implementatie ervan (verwezen wordt naar luik B hieronder). Voor het gemeenschappelijk technisch beleid en beheer is de situatie echter nog niet zover.

In het Memorandum van Kallo werd reeds de opdracht gegeven om in hoofdlijnen voorstellen te formuleren voor deze toekomstige samenwerkingsstructuren. In het Memorandum van Vlissingen worden deze uitgangspunten vastgesteld. De TSC heeft de opdracht gekregen om, in nauwe samenwerking met de PC, met voortvarendheid deze toekomstige structuren verder uit te werken.

Een eerste voorstel voor een nieuwe samenwerkingsstructuur werd aan de TSC eind 2002 voorgelegd. Dit eerste voorstel was echter volgens de TSC te veel met de juridische component doorspekt en te veel gericht op structuren. De TSC proefde in deze samenwerkingsnotitie onvoldoende de samenwerkingscultuur.

De TSC is belast met het uitwerken van deze toekomstige nieuwe Vlaams-Nederlandse samenwerkingsstructuren, en heeft geopteerd voor het inschakelen van twee experts, één langs Vlaamse en één langs Nederlandse kant. Deze adviseren, ondersteunen en begeleiden de TSC bij het opstellen van nieuwe voorstellen.

Gezamenlijke langlopende monitorings- en onderzoeksprogramma's

In alle functiedomeinen van de LTV wordt de nadruk gelegd op de ontwikkeling van gemeenschappelijke langlopende monitorings- en onderzoeksprogramma's. Dit is noodzakelijk om alle effecten van ingrepen in het estuarium zo goed als mogelijk in kaart te brengen. Hiervoor is in 2001 reeds heel wat voorbereidend werk verricht. Bovendien moeten deze programma's worden afgestemd op de initiatieven die in andere fora worden genomen, zoals in de Internationale Scheldecommissie (ISC), die onlangs bij het Verdrag van Gent werd aangeduid als internationaal forum voor de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water in het stroomgebieddistrict Schelde.

De TSC kreeg de opdracht om binnen zes maanden na 4 maart 2002 de nodige voorstellen uit te werken voor het opzetten van een gemeenschappelijk monitorings- en onderzoeksprogramma. Hiertoe is de gemeenschappelijke organisatie LTV Onderzoek en Monitoring die beschikt over een eigen budget op poten gezet.

Rondetafelconferentie van de havenbesturen in de Schelderegio

De havens in de Schelderegio zullen worden gestimuleerd om te komen tot samenwerkingsvormen die kunnen bijdragen tot een evenwichtige economische ontwikkeling van de regio. Het instellen van een Rondetafelconferentie tussen de Scheldehavens, waartoe het Memorandum van Vlissingen heeft opgeroepen, kan hiertoe aanzienlijk bijdragen vooral als dit platform gestimuleerd wordt adviezen te verstrekken over strategische aangelegenheden inzake ontwikkeling en beleid van de havens in regionaal perspectief.

Hiertoe werd op initiatief van de TSC een brief gestuurd naar de Scheldehavens waarbij zij formeel werden uitgenodigd over te gaan tot het instellen van een periodiek (bijvoorbeeld halfjaarlijks) bijeen te roepen Rondetafelconferentie, teneinde onderlinge

samenwerking vorm te geven en te adviseren over strategische aangelegenheden op het punt van ontwikkeling en beleid van de havens in regionaal perspectief.

Luik B: Nautisch beheer en loodsdiensten in het Scheldegebied

Op grond van haar verdragsrechtelijke verankerde bevoegdheden wordt de Permanente Commissie in het Memorandum van Vlissingen belast met de voorbereiding van de nautische afspraken vastgelegd in luik B van het memorandum.

Gemeenschappelijk nautisch beheer

In de loop van 2002 zijn onder sturing van de Permanente Commissie de nodige voorbereidingen getroffen om het nautisch beheer vanaf 1 januari 2003 de facto gezamenlijk uit te oefenen. Vanaf voormelde datum kon dan ook worden gestart met de pragmatische toepassing van het gemeenschappelijk Vlaams-Nederlands nautisch beheer. Deze start vormt onderdeel van een constructief groeiproces waarbij in de eerste fase de aandacht vooral uitging naar een operationele samenwerking op het uitvoeringsniveau van de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit als gezamenlijk beheersorgaan en dus naar de gezamenlijke uitoefening van het toelatingsbeleid. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden blijven nu nog de jure bij de wederzijds bevoegde autoriteiten die, verzameld in de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit, evenwel reeds gezamenlijk handelen volgens de principes van het gemeenschappelijk nautisch beheer.

De Permanente Commissie groeit uit tot een gezamenlijk beleidsorgaan en werkt voorstellen uit om in de Schelderegio te komen tot één nautisch regime, vanuit een havenneutrale havenfilosofie en dus ongeacht of een schip een Nederlandse dan wel een Vlaamse Scheldehaven als bestemming heeft.

Het juridisch team, waarover later meer, stelt nu voorstellen op om het gemeenschappelijk nautisch beheer en de organisatie daarvan uiterlijk 1 januari 2005 verdragsrechtelijk te verankeren.

De Gemeenschappelijke Nautische Adviesraad die de Permanente Commissie moet adviseren over het nautisch beleid in het Scheldegebied, is begin 2003 geïnstalleerd. Daarbij is geopteerd voor een tweedeling van die Adviesraad:

- 1) een technisch-nautische deelraad met vertegenwoordigers van de Scheldehavens, de scheepvaart en de loodsdiensten;
- 2) een bestuurlijk-maatschappelijke deelraad met vertegenwoordigers van de betrokken provincies en gemeenten, de milieuorganisaties en het havenbedrijfsleven.

Ontkoppeling van de loodsgeldtarieven

De overgangsfase naar de formele ontkoppeling van de loodsgeldtarieven per 1 januari 2008 loopt. Om diverse redenen, die hun oorsprong vinden in interne Nederlandse procedures, zijn de tarieven voor de vaart naar Rotterdam in 2003 niet verlaagd.

In het kader van de Permanente Commissie is nader onderzoek gevoerd naar de ongewenste gevolgen van ontkoppeling en daarop aansluitend naar een mogelijke prioritering van mitigerende maatregelen. Op basis van de bevindingen van dit onderzoek worden mogelijke scenario's voor de jaarlijks toelaatbare divergentie waarmee geleidelijk naar de formele ontkoppeling in 2008 wordt toegewerkt, beleidsmatig afgewogen. De Permanente Commissie streeft ernaar om eind juni 2003, na consultatie van de betrokken havensector en loodsdiensten, overeenstemming te hebben bereikt over een ontkoppelingsscenario voor te leggen aan hun resp. politieke overheid. Verder laat de Permanente Commissie door het juridisch team ook bekijken hoe het ontkoppelingsscenario op een juridisch sluitende wijze kan worden ingevoerd.

Samenwerking loodsdiensten

De uitvoering van de afspraak om in de Schelderegio te komen tot een verdergaande samenwerking tussen de Nederlandse en Vlaamse loodsdienst heeft vertraging opgelopen. Bij de uitwerking van deze afspraak wordt veel waarde gehecht aan draagvlak onder de Nederlandse en Vlaamse loodsdiensten, en aan initiatieven van die loodsdiensten zelf om de operationele en bedrijfsmatige samenwerking te versterken. Het recente besluit van de Nederlandse regering inzake de introductie van marktwerking bij het loodsen van zeeschepen biedt aan Nederlandse zijde een kader om nu spoedig tot verdere uitwerking van de afspraak te komen.

Luik C: overige afspraken Memorandum van Vlissingen

Punt C.1 omvat de instelling van een juridisch team dat de verdragsrechtelijke aspecten moet bewaken en moet instaan voor een correcte juridische vertaling van de afspraken.

In punt C.2 wordt een aantal aspecten opgesomd die bijzondere aandacht verdienen bij het besluitvormingsproces.

Punt C.3 biedt de garantie dat de bewindslieden minstens jaarlijks het evenwicht in de uitwerking van de afspraken en wederzijdse belangen kunnen evalueren en zo nodig bijsturen.

Juridisch team

De ervaring met de opstelling van memoranda van overeenstemming leert dat procedure-afspraken en verdragsbepalingen soms dicht bij elkaar liggen. Omwille van de mogelijke juridische implicaties lijkt het enerzijds aangewezen de memoranda die in de toekomst worden afgesloten aan mogelijke verregaande juridische implicaties te toetsen. Daarom werd besloten een Vlaams-Nederlands juridisch team samen te stellen dat als kwaliteitsbewaker ten aanzien van het afsluiten van nieuwe memoranda kan optreden.

Anderzijds heeft Nederland zich steeds geëngageerd om, gelijklopend aan de uitwerking van een SMER en MKBA, de verdragsrechtelijke implementatie van de afspraken rond nieuwe samenwerkingsvormen en de implementatie van een gemeenschappelijke ontwikkelingsschets aan te vatten. Hiervoor is er een juridisch team samengesteld dat alle verdragsrechtelijke aspecten van de nieuwe samenwerkingsvormen en de uitvoering van een gemeenschappelijke ontwikkelingsschets bestudeert en de nodige voorstellen formuleert.

Het juridisch team krijgt ook de opdracht om de juridische en verdragsrechtelijke aspecten bij de uitwerking van de nautische afspraken te behandelen.

Concreet betekent dit dat het juridisch team het verdrag inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer voorbereidt en voorstellen formuleert om de ontkoppeling van de loodsgeldtarieven juridisch te kaderen.

III. Memorandum inzake transportrisico's

In dit Memorandum hebben de partijen enige afspraken vastgelegd om het risico verbonden aan het transport van gevaarlijke stoffen, in het bijzonder ammoniak, over de (Wester)Schelde te reduceren. Daarbij hebben de Gouverneur van Antwerpen en de Commissaris van de Koningin in Zeeland een coördinerende rol op zich genomen om uitvoering te geven aan de overeengekomen initiatieven. Zij hebben daartoe onder hun voorzitterschap een Bestuurlijke Commissie ingesteld waarin naast de Vlaamse en Nederlandse overheid ook de ammoniak-gerelateerde bedrijven BASF Antwerpen en Hydro Agri Sluiskil vertegenwoordigd zijn.

Conform de memorandumafspraken worden vier sporen gelijktijdig bewandeld: risico-actualisatie, transportbeperking, nautische bronmaatregelen en rampenbestrijding.

Risico-actualisatie

De Bestuurlijke Commissie heeft het noodzakelijk geoordeeld om een actualisatie van de risico's te laten uitvoeren voor de gehele vaarroute. De resultaten van de vorige studies naar de externe veiligheidsrisico's worden immers niet eenduidig gedragen. Bovendien is de laatste studie (AVIV, 1998) uitgevoerd op basis van transport- en ongevalsgegevens uit de periode 1995-1997. Het bereiken van een algemeen draagvlak over de inhoud, aanpak en resultaten van de risico-actualisatie is een belangrijk aandachtspunt. Daarom heeft de Bestuurlijke Commissie een consultatiegroep met alle belanghebbende partijen uit de private en publieke sector ingesteld. De Bestuurlijke Commissie besteedt ruim aandacht aan de afstemming met andere projecten, onder meer met de studies in het kader van het opstellen van de ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium.

De risicostudie wordt eerstdaags gegund en moet eind 2003 zijn afgerond. Uit de resultaten zullen bestuurlijke conclusies worden getrokken over het al dan niet noodzakelijk zijn van additionele risicoreducerende maatregelen.

Transportbeperking

Op dit spoor is opmerkelijke vooruitgang geboekt. Tussen de ammoniakbedrijven BASF Antwerpen en Hydro Agri Sluiskil is eind 2002 een zogenaamde swappingovereenkomst afgesloten. Deze overeenkomst houdt in dat BASF jaarlijks 100.000 ton ammoniak rechtstreeks van Hydro Agri afneemt. De overeenkomst leidt tot een significante reductie van het jaarlijkse ammoniaktransport met 20 à 25% ter hoogte van Vlissingen-Breskens, waar de risicocontouren (nog) landinwaarts liggen. De bedrijven hebben dan ook een waardevolle bijdrage geleverd aan de uitvoering van het memorandum.

Nautische bronmaatregelen

De Permanente Commissie heeft een reeks nautische maatregelen geïmplementeerd die de risico's moeten beperken, maar blijft ook verder werken aan de voorbereiding van andere, op korte termijn toe te passen maatregelen.

De bronmaatregelen beogen een betere planning en begeleiding van het scheepvaartverkeer, een veiliger en efficiënter gebruik van de vaarwegcapaciteit en het introduceren van geavanceerde navigatie-ondersteunende hulpmiddelen ter bevordering van zowel een veilige als vlotte afwikkeling van het scheepvaartverkeer.

Rampenbestrijding

Een studieplan is uitgewerkt om de rampenbestrijdingsplannen aan beide kanten van de grens te actualiseren en nader op elkaar af te stemmen. De eerste studiefase omvat een inventarisatie van vraagpunten en beschikbare informatie. De tweede fase zal starten na afronding van de risico-actualisatie.

IV. Conclusie

De gemaakte vervolgafspraken in de memoranda van Vlissingen zijn tot op heden binnen het vooropgestelde tijdsschema tot uitvoering gebracht en bieden als dusdanig perspectief voor een verdere correcte uitvoering van de resolutie van het Vlaams Parlement en de wederzijdse regeringsbeslissingen. Dit neemt niet weg dat de uitvoering ervan een ambitieuze doelstelling is, waarvoor een strikt tijdschema werd opgesteld. De uitvoering van een Strategische MER en een MKBA zullen leiden tot de formulering van een Ontwikkelingsschets 2010, waarbij projecten op het gebied van veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid van het estuarium een concrete en een evenwichtige invulling zullen geven aan de ambities van beide landen. Wanneer de concrete resultaten van de voormelde studies bekend zullen zijn, zullen deze, samen met een voorstel van gemeenschappelijk gedragen Ontwikkelingsschets, aan de beoordeling van de parlementen worden voorgelegd. Dit neemt niet weg dat inmiddels, zoals toegezegd, tussentijds aan de parlementen wordt gerapporteerd over de vooruitgang die in dit dossier wordt geboekt.